

RAPORT PROJEKTU

CZARNA PSZCZOŁA

Społeczny monitoring pszczół rodzaju Zadrzechnia w Polsce

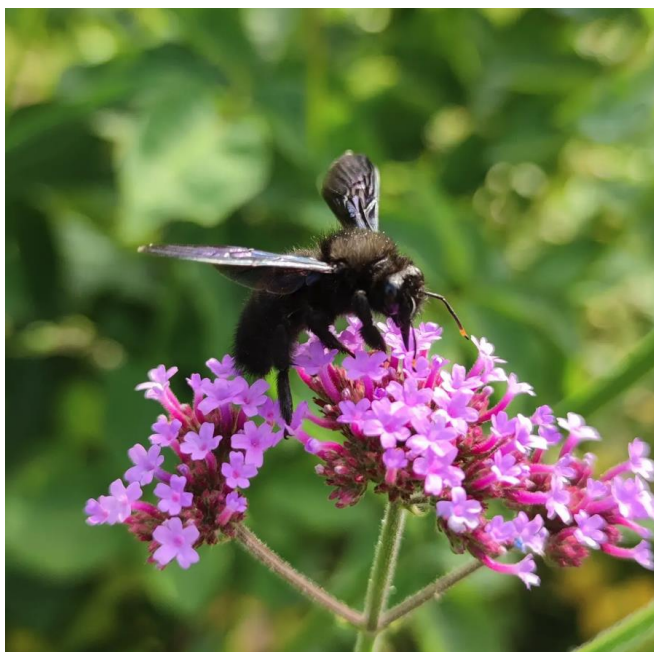
Stowarzyszenie Natura i Człowiek, 2022

CZARNA PSZCZOŁA, CZYLI CO?

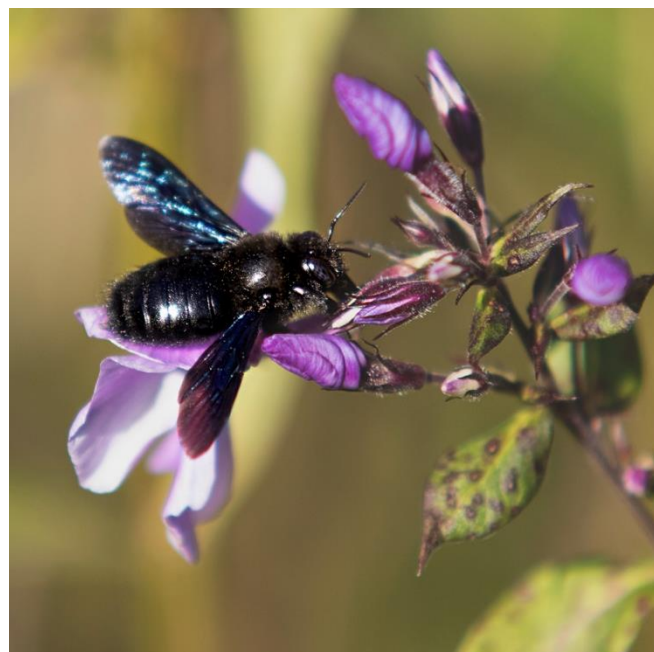
Rodzaj zadrzechnia to pszczoła reprezentowana w naszym kraju przez **dwa gatunki**: zadrzechnia fioletowa *Xylocopa violacea* i zadrzechnia czarnoroga *X. valga*. Obydwa gatunki wpisane są na Czerwoną Listę Zwierząt Ginących i Zagrożonych w Polsce.

Owady te są stosunkowo łatwe do rozpoznania w terenie, nawet przez laików, ponieważ charakteryzuje je **masywne ciało ubarwione na czarno oraz ciemne skrzydła** połyskujące kolorem fioletowym. Pszczoła ta gniazduje w martwym, spróchniałym drewnie, w którym drąży korytarze.

Obecność zadrzechni fioletowej *X. violacea* odnotowywano na początku XX wieku, a potem dopiero na przełomie XX/XXI wieku. Były to jednostkowe doniesienia, które jednak po 70 latach nieobecności tej pszczoły pozwoliły zastanawiać się nad **fenomenem powrotu na obszar naszego kraju**. Dodatkowo pszczoła zwiększyła obszar swojego występowania i przekroczyła północną granicę zasięgu dochodzącą wcześniej do Polesia Lubelskiego.

Zadrzechnia fioletowa
Xylocopa violacea
Fot. Iwona z Oławy

Zadrzechnia czarnoroga
Xylocopa valga
Fot. Diana z Białowieży

W JAKIM CELU TE POSZUKIWANIA?

Określenie miejsc i zasięgu występowania pszczół z rodzaju *Xylocopa* na obszarze Polski

Zaangażowanie Wolontariuszy w obserwacje przyrody i badania naukowe

Dotarcie z informacją do jak najszerszego grona społecznego wykorzystując wszelkie dostępne kanały

JAKIMI METODAMI?

- Twórcą programu jest Stowarzyszenie Natura i Człowiek, którego członkowie – naukowcy i specjaliści przetwarzają, przechowują i opracowują dane.
- Dane to zgłoszenia pojawu zadrzechni na podstawie zdjęcia i koordynatów geograficznych dostarczanych przez Wolontariuszy z całej Polski.
- Formą kontaktu Wolontariuszy jest adres mailowy oraz wiadomości przesyłane na profilu FB Stowarzyszenia.
- Wykorzystywane są wszystkie możliwe kanały informacyjne, aby dotrzeć do jak najszerszego grona społecznego, tj. strona funpage Stowarzyszenia NiC na Facebook'u, wywiady w radio i telewizji, artykuły prasowe.

• dwie pary połyskujących, fioletowych skrzydeł,
• ciało owada jednolicie czarne,
• wielkość zadrzechni to około 3 cm, większa od trzmielki

Obiekt badawczy

Kanały informacyjne

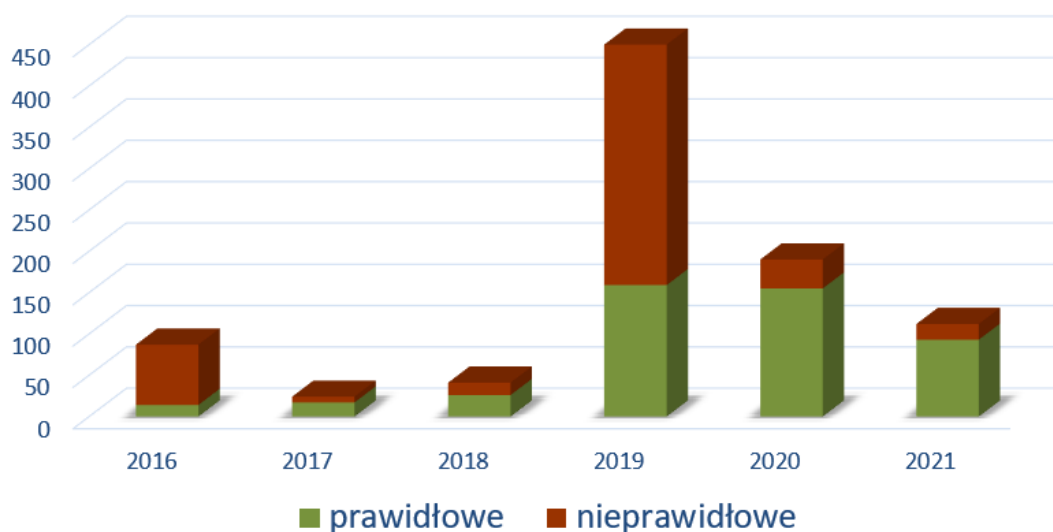

Wolontariusze

JAKIE UZYSKANO REZULTATY?

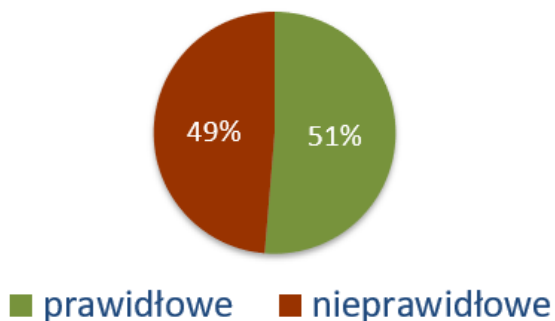
W ciągu 6 lat trwania projektu dotarły 904 zgłoszenia o pojawieniu się zadrzechni.

Liczba zgłoszeń pojawu zadrzechni przez wolontariuszy

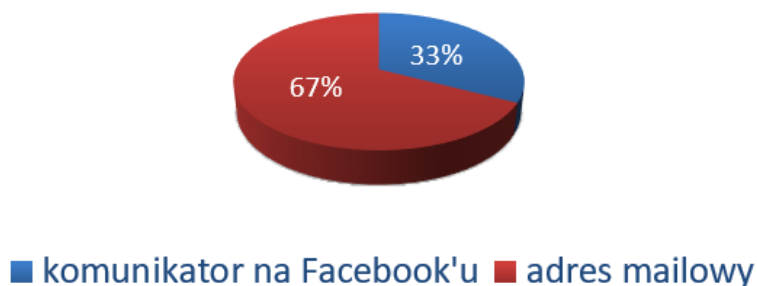
Nieco ponad połowa zgłoszeń **była prawidłowa**. Prawidłowe zgłoszenie to zdjęcie, na którym niewątpliwie uchwycono zadrzechnie, miejsce i datę spotkania.

Procentowy podział zgłoszeń

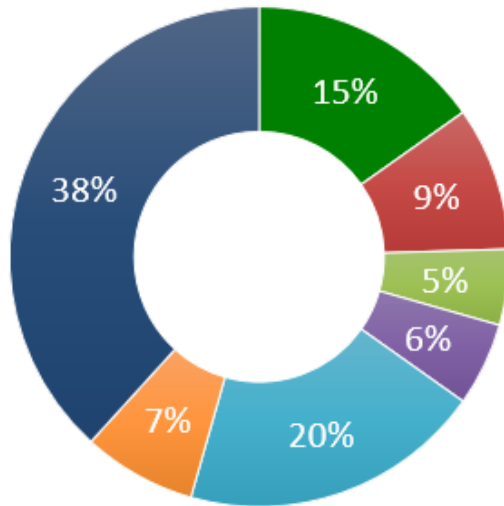
Większość zgłoszeń dotarła poprzez adres mailowy naturaiczlowiek@gmail.com, reszta poprzez komunikator strony Facebook stowarzyszenia

Kanał zgłoszeń

Gatunkiem owada najczęściej mylonym z zadrzechnią jest **trzmielec czarny**, a także **pszczolinka napiaskowa**, **trzmiel kamiennik**, **pszczola miodna** i pozostałe przedstawiciele rodzaju trzmiel. To te gatunki pojawiały się w ponad połowie nieprawidłowych zgłoszeń.

Owady mylone z zadrzechnią

- trzmielec czarny
- pszczolinka napiaskowa
- trzmiel kamiennik
- pszczola miodna
- pozostałe gatunki trzmiela i trzmielca
- muchówki
- inne owady

Trzmielec czarny
Bombus rupestris

Pszczolinka napiaskowa
Andrena vaga

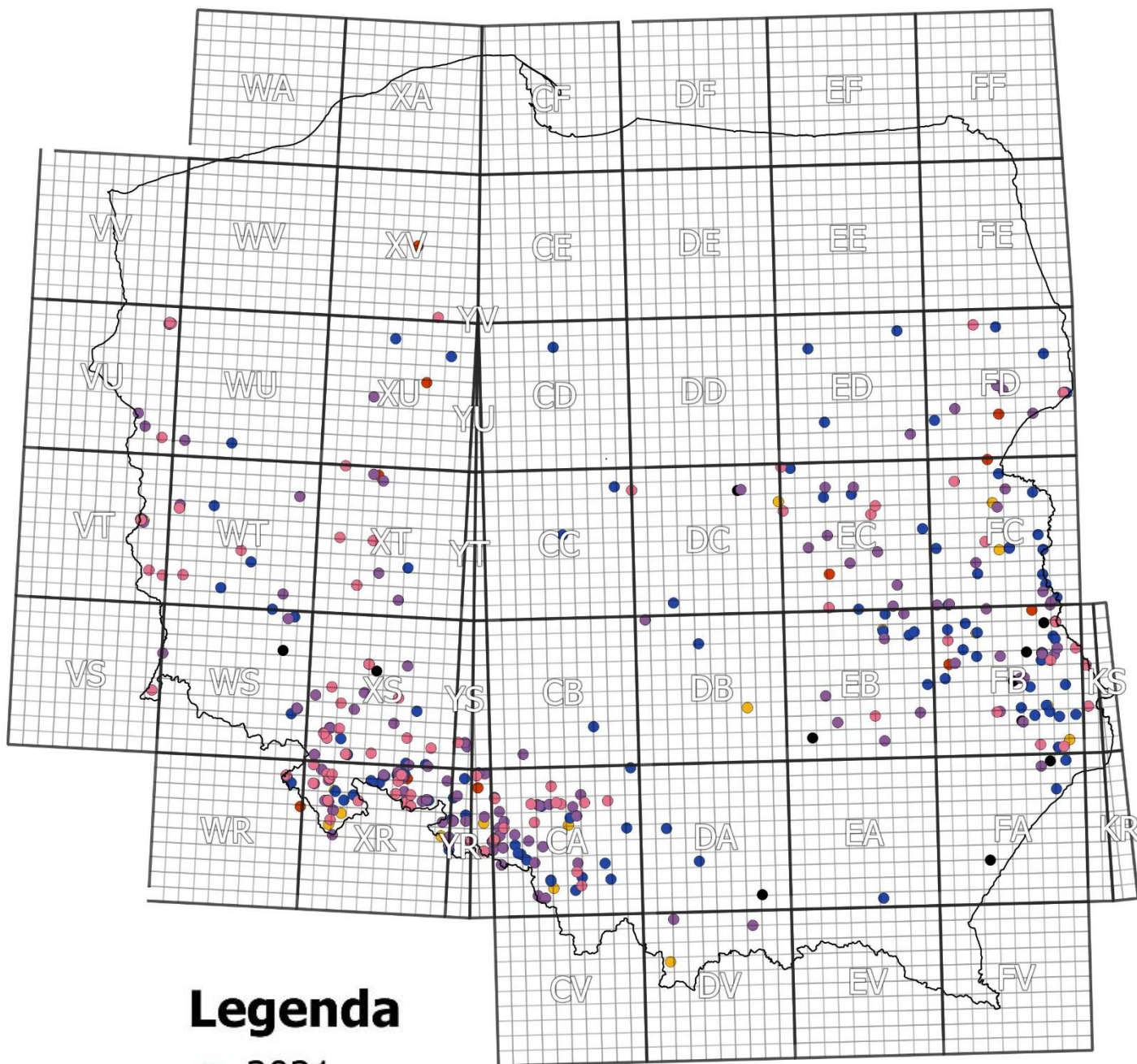

Pszczola miodna
Apis mellifera

Trzmiel kamiennik
Bombus lapidarius

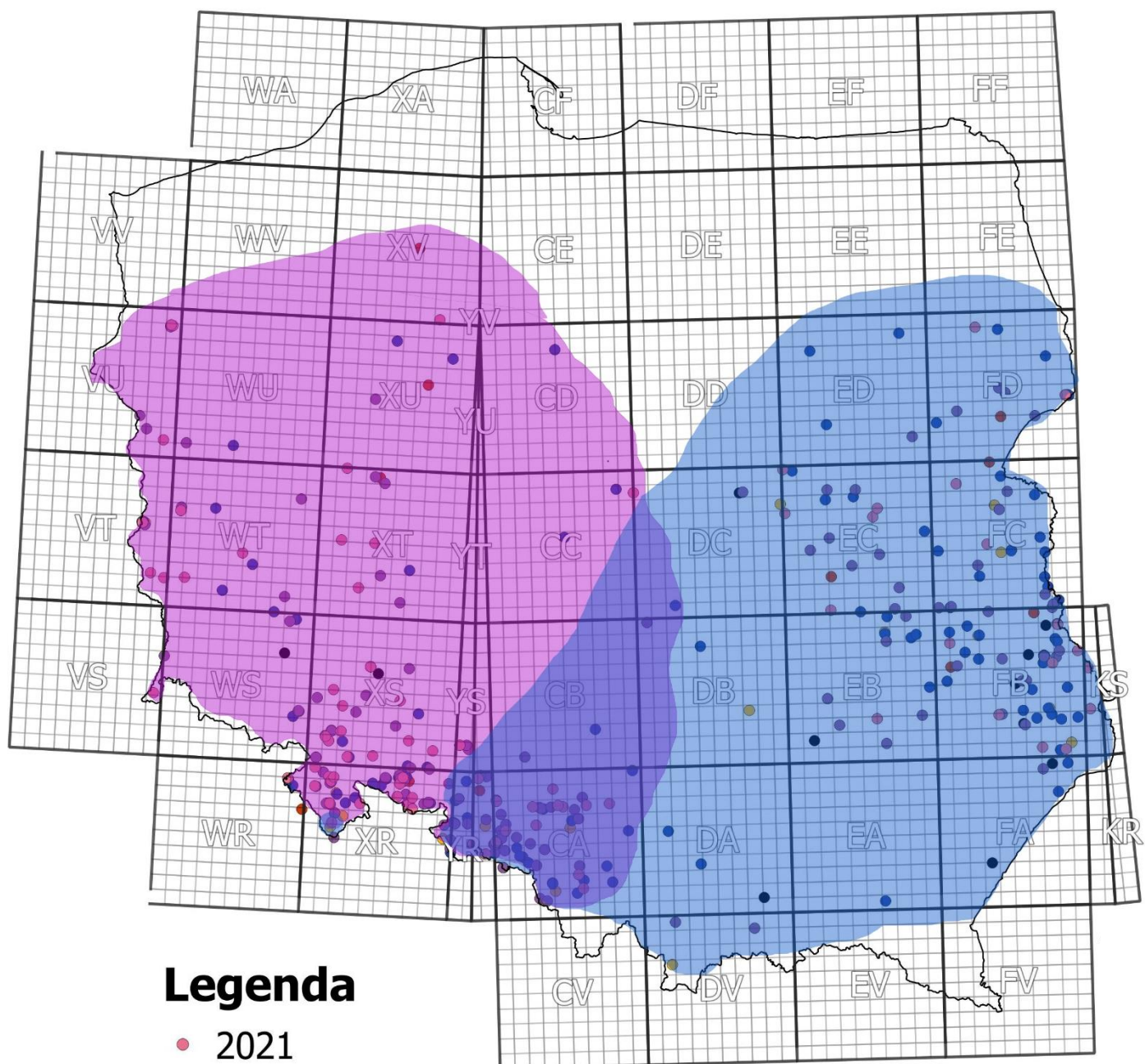
GDZIE ZNALEZIONO ZADRZECHNIE?

Legenda

- 2021
- 2020
- 2019
- 2018
- 2017
- 2016

JAK WYGLĄDA ZASIĘG WYSTĘPOWANIA DWÓCH GATUNKÓW ZADRZECHNI?

Legenda

- 2021
- 2020
- 2019
- 2018
- 2017
- 2016

Przypuszczalny zasięg występowania

- *Xylocopa violacea* Zadrzechnia fioletowa
- *Xylocopa valga* Zadrzechnia czarnoroga

JAKIE WNIOSKI?

- Zaangażowanie obywateli w społeczny monitoring gatunków owadów jest skutecznym narzędziem do gromadzenia danych na szeroką skalę.
- Gatunki podlegające monitoringowi powinny być relatywnie łatwe do rozpoznania w terenie przez laika. Informacje kierowane do społeczeństwa powinny być proste i jasne, aby nie było wątpliwości co do poszukiwanego gatunku.
- Należy wykorzystywać prasę, radio i telewizję do nagłaśniania i propagowania tematu społecznego monitoringu PRZYRODY. Należy kierować się jednorodną nazwą całej akcji, powtarzaną przez wszystkie media, np. „Fioletowa pszczoła”, „Czarna pszczoła”.
- Społeczny monitoring przyrody posiada walor edukacyjny, o czym świadczą komunikaty zwrotne Wolontariuszy:

„Witam, Bardzo dziękuję za odpowiedź. Dzięki takim mailom wraca wiara w ludzi:) Nie dość, że odpowiedzieliście, to jeszcze dowiedziałam się, jak nazywa się ów owad. To pozytywnie nastraja i zachęca do dalszych obserwacji. Czuję się mile zaskoczona :)”

Pozdrawiam bardzo serdecznie, Joanna. Sierpień 2016 r.”

Zadrzechnia
Xylocopa
Fot. Michał z Konarzewa